VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ
FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR TĚLOVÉHO DESIGNU
STUDIO OF BODY DESIGN

ZTRATILA SE KOČKA!

MISSING CAT!

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
BACHELOR'S THESIS

AUTOR/KA PRÁCE Mgr. Eva Gatialová
AUTHOR

VEDOUCÍ PRÁCE prof. Mgr.A. Lenka Klodová, Ph.D.
SUPERVISOR

BRNO 2025

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST **s. 1 – 5**
OBRAZOVÁ ČÁST **s. 6 – 7**

TEXTOVÁ ČASŤ

ABSTRAKT
Táto bakalárska práca sa zaoberá témou straty, smútku a ich spracovaním prostredníctvom umeleckého výskumu, ktorý vychádza z niekoľkoročnej výmeny fotografií plagátov stratených mačiek medzi autorkou a jej bratom. Na pozadí príbehov sa postupne rozvíja projekt, ktorý spája metódu oral history, výtvarné techniky (papier-mâché, xerox) a vizuálnu analýzu insitnej estetiky plagátov. Výsledkom je séria zrekonštruovaných plagátov, publikácia s celým znením zozbieraných príbehov a pamätník – efemérny objekt nachádzajúci sa v exteriéri, ktorý slúži ako priestor na kontempláciu, intímnu skúsenosť a zdieľanie smútku. Práca tematizuje stratu nielen zvieraciu, ale aj ľudskú a vzťahovú, pričom skúma, ako sa smútok zapisuje do verejného priestoru, ako sa vrstvia pamäťové stopy a ako možno prostredníctvom „banálneho“ naratívu získať prístup k hlbokým osobným a kolektívnym skúsenostiam.

Kľúčové slová: strata, smútok, oral history, pamäť, stratené mačky, xerox art, efemérnosť, papier-mâché, autobiografia, archív, verejný priestor

ABSTRACT
This bachelor thesis explores the themes of loss, grief, and their processing through artistic research, which stems from a years-long exchange of photographs of lost cat posters between the author and her brother. Against the backdrop of these stories, a project gradually unfolds that combines the method of oral history, visual techniques (papier-mâché, xerox), and a visual analysis of the vernacular aesthetics of the posters. The result is a series of recreated posters, a publication containing the full texts of the collected stories, and a memorial – an ephemeral object situated outdoors, serving as a space for contemplation, intimate experience, and the sharing of grief. The work addresses not only animal loss, but also human and relational loss, examining how grief becomes inscribed in public space, how memory traces are layered, and how a seemingly "banal" narrative can provide access to deep personal and collective experience.

Keywords: loss, grief, oral history, memory, lost cats, xerox art, ephemerality, papier-mâché, autobiography, archive, public space

MOTIVAČNÝ ÚVOD

Približne v roku 2017 sme si ja a môj mladší brat začali do četu posielať plagáty stratených mačiek, ktoré sme nachádzali náhodne na miestach, kde sme žili a pohybovali sa – väčšinou od seba vzdialení stovky kilometrov. Nespomínam si, kto túto niekoľkoročnú výmenu začal, ani čo bolo jej motiváciou. Prešli týždne, kedy sme si nenapísali ani slovo – jedinou formou komunikácie bola výmena plagátov mačiek, v ktorých bolo ale obsiahnuté mnohé z toho, čo sme si nedokázali povedať: pocit straty, neprítomnosť milovanej bytosti, potreba byť bližšie, nájsť sa a byť nájdenx, túžba stratiť sa, ale mať sa vždy kam vrátiť.

Po rokoch zbierania, fotenia a posielania plagátov sme v jeden slnečný deň sedeli na lavičke v Bazileji, kde žije môj brat, a evaluovali našu zbierku. Za ten čas sa slušne rozrástla a ja som si spomenula, že robím umenie a mám skúsenosti s historickým výskumom. Čo keby som vytvorila databázu telefónnych čísel, obvolali sme ich a zistili, ako tieto zabudnuté a zdanlivo banálne príbehy dopadli? Bol to happy end? Našli sa? Nenašli sa? Čo bolo za tým? Ako sa s tým vyrovnali? A ako sme sa s našou stratou ne/vyrovnali my dvaja?

Spisovateľka a publicistka Joan Didion vo svojej knihe *Rok magického myslenia* napísala: *„Ukazuje sa, že smútok je miesto, ktoré nikto z nás nepozná, kým sa v ňom neocitne. Predvídame (vieme), že niekto blízky nám môže zomrieť, ale náš pohľad do budúcnosti sa nedostane ďalej ako zopár dní alebo týždňov bezprostredne po smrti danej osoby. Ani povahu tých niekoľkých dní alebo týždňov nevieme predvídať správne. Môžeme predpokladať, že ak by smrť bola náhla, budeme v šoku. Nečakáme, že šok bude obliteračný, že pôjde o vykĺbenie, dislokáciu tela aj mysle."*[1] Joan Didion sa na tomto mieste ocitla po náhlej smrti manžela a o dva roky na to stratila aj dcéru. Ja a môj brat toto miesto dôverne poznáme, vyskytli sme sa tam náhle a v priebehu rokov znova a znova a stále si nie som istá, či z tohto miesta niekedy nájdem/e cestu domov.

„Jedna strata má schopnosť znovu aktivovať spomienky na iné straty. Cítila som, ako sa minulosť vkráda späť so spomienkami na stratených blízkych. Odmietla som sa znovu vracať k tomu neznesiteľnému pocitu opustenia." Napísala Nancy Davidson vo svojej knihe *The Secrets Of Lost Cats*.[2]

Plagáty mačiek sa stali priestorom a zástupnou témou vďaka ktorej sa pokúšame spracovávať naše osobné, spoločné, minulé a zrejme aj budúce straty. Bizarné, úsmevné, na oko banálne s pochybnou úrovňou grafického spracovania majú niečo spoločné: hovoria o strate a smútku – o mieste, na ktorom sa všetcx ocitáme, stretávame a nemusíme si navzájom veľa vysvetľovať na to, aby sme si porozumeli.

---

[1] DIDION, Joan: Rok magického myslenia. BRAK, Bratislava 2023, s. 147

[2] DAVIDSON, Nancy: *The Secrets of Lost Cats: One Woman, Twenty Posters, and a New Understanding of Love*. New York: St. Martin's Press, 2013, s. 13.

CIELE PRÁCE A POPIS DIELA

Výstupom výskumu bude séria rekreovaných plagátov, na ktorých budú spracované príbehy stratených mačiek, ktoré zbieram metódou oral history[3] – telefonáty, osobné rozhovory, online textová komunikácia. Inšpiráciou sú reálne plagáty, ktoré sme počas ôsmich rokov zozbierali, ale z etických dôvodov (nesabotovať proces hľadania) sú zachované iba vo forme nekvalitných fotografií. Na plagátoch budú vybrané emočne silné, alebo aj vtipné pasáže tak, aby nebola narušená insitná estetika a grafické spracovanie pôvodných predlohových plagátov. Plagáty veľkosti A4 budú nalepené a „navrstvené" v tesnej blízkosti, aby bola zvýraznená urgencia toho, čo sa snažia odkomunikovať – fyzickú stratu milovanej bytosti. V prípade jej nenájdenia: emocionálny proces vyrovnávania sa s touto stratou, ktorá ale v mnohých prípadoch nebude nikdy uzatvorená. Mačka sa nenašla živá a ani mŕtva. Oscilácia medzi nádejou, jej postupnou stratou a celý začarovaný cyklus. V prípade jej nájdenia, či už živej, alebo mŕtvej: kľukatá cesta k zmiereniu sa s definitívnou stratou a v lepšom prípade liečivý happy end a všetky možné odbočky, ktoré poznajú iba samotné vandrujúce mačky.

Súčasťou plagátov budú aj iné – mimo zvieracie – straty spracované tak, aby diváctvo nevedelo, či sa jedná o stratenú mačku, mŕtveho príbuzného, alebo traumatický rozchod. Kompletné graficky spracované príbehy budú súčasťou sprievodnej publikácie, ktorej vizuál zostane verný estetike podomácky vyrobených plagátov. V publikácii bude tiež do väčšej miery využitá kapacita fotokopírky, alebo tzv. xeroxu – kópia kópie a jej postupné vytrácanie a zahmlievanie sa.

Inštalácia sa bude nachádzať v exteriéri, v prirodzenom prostredí plagátov a aj mačiek, ktorých sa týkajú. Krátka trasa bude viesť popri plote na ktorom budú visieť plagáty a ich tón sa bude pomaly zmierňovať smerom k vyrovnávaniu sa a k akceptácii. Na jeho konci, schovaný pod stromami, sa bude nachádzať objekt – svätyňa, pamätník a skrýša v jednom.

Tento objekt bude vytvorený technikou papier-mâché. Na konštrukciu vytvorenú z hustého tenkého pletiva budem najskôr nanášať papierovú hmotu – „maltu" zmiešanú s lepidlom. Posledné, vrchné vrstvy budú tvoriť útržky plagátov a texty príbehov z publikácie. Svedectvá straty sa tak premiešajú a vytvoria pamätník – skrýšu – svätyňu, do ktorej sa bude dať vliezť, ukryť sa, alebo len nahliadnuť cez priezor a pozorovať vnútro zvonku. Vnútro objektu tak bude predstavovať priestor na spomínanie, rozjímanie, alebo aj obyčajnú potrebu ukryť sa, stratiť sa a byť na chvíľu neviditeľnx.

„Ľudia, ktorí niekoho stratili vyzerajú ako nahí, lebo si myslia, že sú neviditeľní. Aj ja som sa nejakú dobu cítila ako neviditeľná, mala som pocit netelesnoti. Zdalo sa mi, že som prešla jednu z tých legendárnych riek, ktoré oddeľujú živých od mŕtvych, a že som sa ocitla na mieste, kde ma môžu vidieť len ľudia, ktorým tiež nedávno umrel niekto blízky."[4]

---

[3] Oral history (ústna história) je kvalitatívna výskumná metóda, ktorá zhromažďuje spomienky, životné príbehy a skúsenosti ľudí prostredníctvom rozhovorov. Využíva sa najmä na zaznamenávanie subjektívnych pohľadov na historické alebo spoločenské udalosti, ktoré nie sú zachytené v oficiálnych archívoch (Thompson, 2000).

[4] DIDION, Joan: Rok magického myslenia. BRAK, Bratislava 2023, s. 147

Objekt, ktorý som navrhovala aj ako skrýšu – či už pre ľudí, alebo zatúlané mačky – v sebe bude niesť prvok efemérnosti: papier a použité lepidlo sa budú postupom času a vplyvom počasia vymývať, splývať a vytrácať. A rovnako ako smútok – nikdy úplne nezmiznú, ale transformujú sa, integrujú a zrastú so svojim okolím.
Vo vnútri objektu sa bude nachádzať subtílna a jednoduchá multimediálna inštalácia. Do objektu sa bude dať vliezť, ľahnúť si na chrbát, alebo iba pozorovať zvonka cez otvory. Tieto prístupy symbolizujú našu vlastnú otvorenosť a schopnosť pozorovať, cítiť a konfrontovať pocity straty a smútku.
„Otočenie listu je koncept pre naivných ľudí, pretože ktokoľvek pri zmysloch vie, že smútok je dlhodobý projekt."[5]

KONTEXTUALIZÁCIA PRÁCE

Mačka ako symbolická bytosť sa v mnohých kultúrach spája s prechodmi, tajomstvom a neuchopiteľnosťou, čo z nej robí vhodnú metaforu pre tému straty. Jej správanie – nočné potulky, samostatnosť, miznutie a návraty – stelesňuje dynamiku smútku ako procesu, ktorý nie je lineárny, ale sa objavuje, ustupuje a znovu vracia. Mačka je často vnímaná ako „bytosť medzi svetmi", ktorá obýva prahy medzi životom a smrťou, známym a neznámym, prítomnosťou a stratou.
V japonskej mytológii sú mačky považované za nadprirodzené bytosti, ktoré sa po smrti môžu vrátiť ako duchovia – čím stelesňujú nevyriešené emócie a neukončené vzťahy[6].
Podobne v staroegyptskom náboženstve zastupovala bohyňa Bastet ochrankyňu domácnosti, ale aj strážkyňu pred démonickými silami – čím nadobúdala dvojitú rolu ochrany prahu medzi svetmi[7].
V európskej symbolike sa zasa často vyskytuje predstava, že mačka má „deväť životov", čím sa stáva archetypom návratnosti, pretrvania a viacnásobnej transformácie[8]. V tomto zmysle sa hľadanie stratenej mačky môže chápať ako rituál vyrovnávania sa so stratou, v ktorom sa túžba po návrate mieša s nevyhnutnosťou prijať neistotu a neuchopiteľnosť.
Mačka sa tak stáva metaforou otvoreného smútku – takej straty, ktorá neponúka záver, ale pretrváva ako pohybujúci sa tieň, stopa či pamäť[9].

Moja práca vychádza z autobiografickej skúsenosti, ale rozvíja sa smerom k širším otázkam vyrovnávania sa so stratou. Pracujem s metódou oral history, ktorá umožňuje zhromažďovať fragmenty príbehov stratených mačiek priamo od ich blízkych.

Zároveň vychádzam z myšlienky, že spôsoby, akými rôzne kultúry chápu zvieratá a ich miesto v našom živote, nie sú univerzálne. Antropológ Philippe Descola vo svojej knihe *The Ecology*

---

[5] PORTER, Max: Smútok je tvor s krídlami. INAQUE: Bratislava, 2017.
[6] BATHGATE, Michael: *The Fox's Craft in Japanese Religion and Folklore: Shapeshifters, Transformations and Duplicity*. New York: Routledge, 2004.
[7] WILKINSON, Richard H: *The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt*. London: Thames & Hudson, 2003.
[8] SERPELL, James: *In the Company of Animals: A Study of Human-Animal Relationships*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
[9] BERGER, John: *Why Look at Animals?* In: *About Looking*. New York: Pantheon Books, 1980.

of Others ukazuje, že *„západné oddeľovanie prírody a kultúry je len jednou z mnohých možných ontológií“*[10] a upozorňuje na to, že v iných spoločnostiach môžu mačky, stromy či duchovia vstupovať do vzťahov rovnocenných s tými ľudskými.

Zvolený vizuálny jazyk zámerne osciluje medzi podomácky vyrobenou estetikou a efemérnosťou materiálu. Pracujem s médiom xeroxovej kópie, kde každé ďalšie rozmnoženie, každá ďalšia vrstva pripomína, ako pamäť bledne, ale zároveň pretrváva v stope. Moje inšpirácie siahajú k umeleckým stratégiám tzv. *xerox artu* (napr. Louise Odes Neaderland, Jean-Michel Basquiat), no používam ich v osobnom, terapeutickom a vzťahovom rámci. Výsledné dielo nie je len výstavou strát, ale aktom rozpoznávania: v cudzom príbehu mačky rozpoznávame niečo z vlastnej bolesti.

Zároveň ma zaujíma, ako sa smútok zapisuje do priestoru – ako sa z fyzickej absencie stáva prítomnosť v krajine, v meste, na stene. Papierové vrstvy, ktoré sa odlupujú, moknú, miznú, sa stávajú metaforou trvania bez istoty. Objekt, ktorý sa rozkladá, ale nikdy celkom nezmizne.

BIBLIOGRAFIA

BATHGATE, Michael. *The Fox's Craft in Japanese Religion and Folklore: Shapeshifters, Transformations and Duplicity*. New York: Routledge, 2004.

BERGER, John. *Why Look at Animals?* In: *About Looking*. New York: Pantheon Books, 1980.

DAVIDSON, Nancy. *The Secrets of Lost Cats: One Woman, Twenty Posters, and a New Understanding of Love*. New York: St. Martin's Press, 2013.

DESCOLA, Philippe. *The Ecology of Others*. Chicago: Prickly Paradigm Press, 2013.

DIDION, Joan. *Rok magického myslenia*. Bratislava: BRAK, 2023.

SERPELL, James. *In the Company of Animals: A Study of Human-Animal Relationships*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.

THOMPSON, Paul. *The Voice of the Past: Oral History*. Oxford: Oxford University Press, 2000.

WILKINSON, Richard H. *The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt*. London: Thames & Hudson, 2003.

[10] DESCOLA, Philippe: *The Ecology of Others*. Chicago: Prickly Paradigm Press, 2013, s. 2.

OBRAZOVÁ ČÁST

ZTRATILA SE KOČKA!!!!!

P
I
P
P
A

26.9.2014

Postupom času sme začali rozoznávať signály: keď sa stiahla a bola podráždená, väčšinou to znamenalo, že potrebuje trochu „času pre seba" a čoskoro sa opäť na pár dní vytratí. Ako starla, jej potulky boli čoraz zriedkavejšie a mysleli sme si, že jej dobrodružné dni sú už minulosťou.
V decembri 2023 však odišla znovu – tentokrát na veľmi dlhý čas. Po studenej zime plnej búrok prišla jar, no Pippa bola stále nezvestná. Keďže už mala 12 rokov, začali sme pomaly prijímať bolestivú myšlienku, že zomrela. Keď sa prehupli aj leto a jeseň bez akýchkoľvek správ, všetci sme sa zmierili s tým, že sa už nevráti, a pomaly sme sa začali lúčiť. V tom čase som žila v Bazileji a jedného dňa v októbri mi mama napísala správu, že sa stal malý zázrak: Pippa sa vrátila v noci predtým. Nemohla som tomu uveriť – zaplavila ma vlna úľavy a radosti. V nasledujúcich mesiacoch sa život vrátil do starých koľají, až kým sa Pippa nepobila s kocúrom od susedov a vážne si nezranila pravé oko. Došlo k infekcii a veterinár ho musel odstrániť. Všetci sme sa o ňu báli a starali sa o ňu s veľkou pozornosťou. Operácia dopadla dobre, ale odvtedy je Pippa iba vo vnútri, pretože mama má pocit, že už nie je dostatočne vybavená na svoj dobrodružný životný štýl.

Návrh plagátu s príbehom, A4

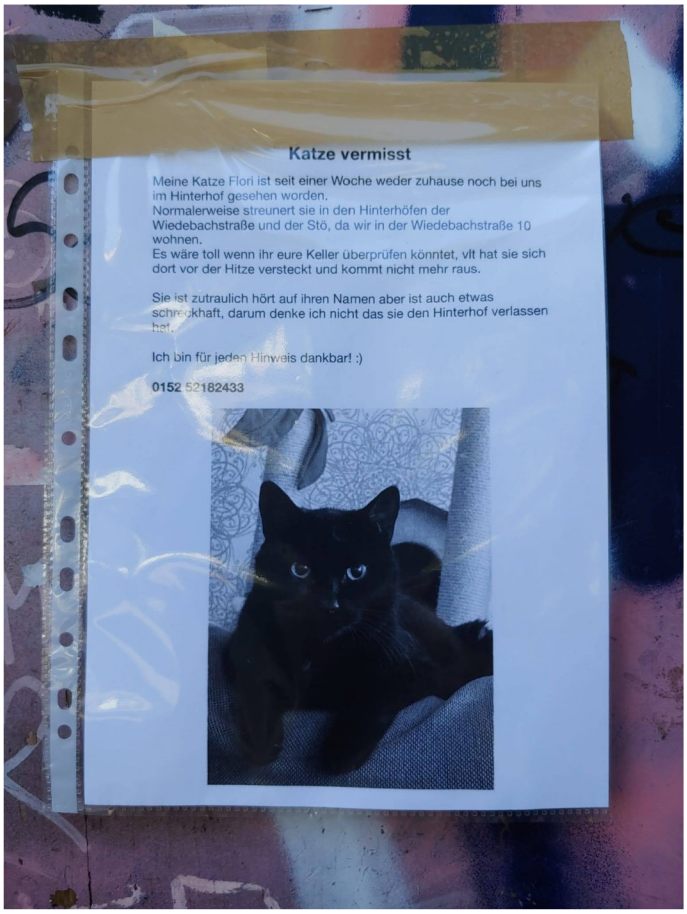

Výber zo zbierky plagátov

Výber zo zbierky plagátov